

Український олімпійський рух опору 1950–1990 роки: мета, завдання, напрями діяльності

Лях-Породько О. О., Каменєв Г. В.

Національний університет фізичного виховання та спорту України, Київ, Україна

Анотація. Здійснено аналіз українського олімпійського руху опору в 1950–1990 рр. Виявлено передумови зародження олімпійської ідеї в українській громаді за кордоном. Визначено мету, завдання та основні напрями діяльності Українського олімпійського комітету.

Ключові слова: Український олімпійський комітет, рух опору, діаспора.

Вступ. Олімпійський рух в Україні має давню історію (стародавні часи – Грецькі міста-поліси в Північному Причорномор'ї, сучасність – участь українців у I Олімпійському конгресі 1894 р.). Період 1950–1990 рр. має свої певні особливості (участь українських спортсменів в Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх у складі збірної СРСР). Саме в цей час набуває актуальності та розголосу ідея окремої участі від СРСР українських атлетів у міжнародних змаганнях.

Боротьба, що тривала десятиріччям, проти комуністичного режиму та «подвійних стандартів» регламенту Міжнародного олімпійського комітету, сприяла формуванню нового явища – українського олімпійського руху опору.

Сьогодні в науковому й просвітницькому середовищі здебільшого досліджують та розповідають про політичний, економічний, релігійний, мистецький спротив [3; 4], а щодо спортивного руху дослідження відсутні.

Мета дослідження – здійснити історико-теоретичний аналіз та з'ясувати особливості українського олімпійського руху опору в 1950–1990 роках.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, історико-логічний та описовий методи.

Результати дослідження та їх обговорення. Український олімпійський рух опору виник на початку 1950-х рр. Власне з того часу, коли спортсмени СРСР (українські атлети

виступали у складі збірних цієї країни) почали брати участь у міжнародних змаганнях (Олімпійські ігри, чемпіонати світу, першості Європи тощо). Наймасштабнішими заходами, які привертали увагу мільйонів були Олімпійські ігри, в яких з 1952 р. (Гельсінкі, Фінляндії) виступали олімпійці СРСР. З цього часу здійснено перші «кроки» щодо участі українських спортсменів на Олімпійських іграх окремо від команди СРСР. Як згадує у своєму щоденнику Осип Зінкевич цього року у Франція був створений Український олімпійський комітет [1], а згодом перенесений до США прихильниками окремої й самостійної участі України в Олімпійських іграх і міжнародних спортивних змаганнях.

Залучення численних активістів (Осип Зінкевич, Юрій Дейчаківський, Юрій Саєвич, Андрій Фединський, Петро Фединський, Андрій Каркоць, Андрій Бандера, Ніна Строката-Караванська, Данило Штуль, Олег Яхно, Володимир Білінський, Ярослав Пришляк, Євген Оборонів та багато інших патріотів) до цієї ідеї дозволило сформулювати систему українського олімпійського руху опору зі структурою, управлінням, метою, завданнями та напрямками діяльності.

Український олімпійський рух опору постав з метою оборони спортсменів поневоленої України.

Завданнями українського олімпійського руху опору були:

- домагатись визнання української національності на Олімпійських іграх Міжнародним та Національними олімпійськими комітетами й всією світовим суспільством;
- інформувати міжнародні засоби масової інформації та пресові агентства про успіхи українських спортсменів;
- пропагувати український спорт і правду про Україну серед учасників Олімпійських ігор [5].

Основними напрямками діяльності українського олімпійського руху опору визначаємо такі:

- співпраця з Міжнародним олімпійським комітетом, Національними олімпійськими комітетами, міжнародними спортивними федераціями тощо;
- організація акцій (прес-конференція, виступ на телебаченні, участь у виставках тощо) приурочених до Олімпійських ігор;
- організація заходів (спортивних змагань, Вільних Олімпіад тощо);
- правозахисна олімпійська допомога українським політичним в'язням в СРСР.

Жваву діяльність українського олімпійського руху опору розгорнув Український олімпійський комітет (Український світовий комітет у справах спорту) вже з 1952 р. Численні дописи у журналі «Смолоскип», «Юнак», газеті «Свобода», подання меморандумів до Міжнародного олімпійського комітету, членів МОК, НОК різних країн та МСФ меморандумів, обговорення української справи окремої участі в

Олімпійських іграх від СРСР на сесіях МОК, організація прес-конференцій тощо стали щоденною працею активістів.

Окремою ділянкою діяльності українського олімпійського руху опору була правозахисна допомога українським політичним в'язням в СРСР. Зокрема, Комітет оборони Валентина Мороза у 1976 р. опублікував олімпійські статті в закордонній пресі, які присвячені питанню участі України в Олімпійських іграх, долі політичних в'язнів в СРСР та Олімпійським іграм 1980 р. [2].

Долучилися до олімпійського спротиву громадські організації (Асоціація олімпійських гарантій в СРСР) й політичні в'язні (Святослав Караванський, Левко Лук'яненко та інші), які своїми зверненнями до світової спільноти зауважували на тоталітарному комуністичному режимі й утисках свобод та національній гідності.

Висновки. З початком виступів спортсменів СРСР (українські атлети входили до складу збірних цієї країни) в міжнародних спортивних змаганнях з 1950-х рр. розпочинається тривала, кропітка, титанічна робота небайдужих щодо окремої участі українських атлетів. Для вирішення цього завдання постав Український олімпійський комітет, який неодноразово надсилав меморандуми та звернення до Міжнародного олімпійського комітету, членів МОК, Національних олімпійських комітетів, міжнародних спортивних федерацій. Долучилися часописи «Смолоскип», «Свобода», «Юнак» й стали головними медійними ресурсами для поінформованості суспільства. Визначення мети, завдань та основних напрямів діяльності сприяв формуванню цілісної системи, феномена – українського олімпійського руху опору.

Список використаної літератури.

1. Зінкевич Осип. *Щоденник. 1948–1949, 1967–1968, 1971–1976*. К.: Смолоскип, 2016. 504 с.
2. Олімпійські статті Комітету оборони В. Мороза в Монреалі. *Свобода*. 1976. Ч. 175. С. 3.
3. *Рух опору в Україні: 1960–1990. Енциклопедичний довідник*. Передм. О. Зінкевича, О. Обертаса. К. : Смолоскип, 2010. 804 с.
4. *Рух опору в Україні: 1960–1990. Енциклопедичний довідник: 2-ге вид.* Передм. О. Зінкевича, О. Обертаса. К. : Смолоскип, 2012. 896 с.
5. Український Олімпійський Комітет. Комунікат. *Смолоскип*. 1956. Ч. 9–10 (67–68). С. 2.